

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

V. Soluuntur argumenta aduersariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

Genes. 25. qui filio Isaac dedit omnia sua adhuc viuens, filiis autem concubinarum largitus est munera.

QUARTA RATIO, Christus homo in ipsa incarnatione factus est caput, non solum hominum, sed etiam Angelorum, ut omnes concedunt, ergo debuit tunc repleri sapientia, gratia, & ipsa etiam beatitudine. Nec enim conueniebat, ut caput esset minus ornatum, & minus sapiens, quam sint membra.

QUINTA RATIO, Adam creatus est sapientissimus, ut ex eo colligitur, quod mox à creatione imposuit nomina omnibus animantibus, Genes. 2. ergo multò magis secundus Adam debuit in ipsa conceptione sapientissimus fieri.

CAPVT V.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

AD RATIONEM Agnoitarum & Calvinistarum, quam proponit B. Gregorius, & non soluit, dicens se alio tempore soluturum, Respondeo, Christum accepisse duo quædam ex nostris rebus in incarnatione. PRIMO, naturam integrâ cum omnibus quæ ad eius perfectionem pertinet. Nam, ut ait in Symbolo Athanasius: *Perfectus Deus est Christus & perfectus homo.* SECUNDO, accepit aliquos defectus consequentes naturam nostram corruptam, ut mortem, famem, sitim, &c. non tamen omnes defectus. Nam non accepit peccatum, fomitem, ignorantiam, cuius rei causa est, quoniam cum defectus non pertineant ad essentiam, vel perfectionem naturæ assumptæ, ex eiusmodi defectibus non debuit accipere nisi illos, qui conducebant ad finem incarnationis, qui erat saluare homines. Iam verò moriendo & patiendo poterat mereri apud Deum, quia patientia virtus est: at verò fomes, peccatum, ignorantia non erant vtilia ad saluandos homines, sed potius noxia. Non enim peccatum peccato tolli potest, sicut morte mors occisa est.

Cum igitur Scriptura docet, *Christum debuisse assimilari fratribus per omnia absque peccato*, Hebr. 2. & 4. non oportet inde colligere, assimilari etiam debuisse in ignorantia, quæ

quæ non est peccatum, & tamen est in nobis. Nam cum eripitur peccatum, per illas voces, *absq; peccato*, intelliguntur excepta non solum peccata, sed etiã omnes illi defectus, qui non erant vtilis redemptioni. Et cum dicitur, *Per omnia assimilari*, nomine *omnium*, intelliguntur omnia, quæ ad perfectionem naturæ pertinent, vel ad redemptionem conducunt. Alioqui si omnia deberent esse in Christo, quæ sunt nobis, non debuisset concipi de Spiritu sancto, nec nasci Virginæ, nec in infantia impleri sapientia, nec carere rebellionis partis inferioris, immò etiam oportuisset eum febri, podagra, ceterisque morbis affligi.

Adde, quòd nusquam habetur illa sententia, ut ab eis citatur. Nam Hebr. 2. sic legimus: *Debuit per omnia fratribus assimilari*. sed non habetur hoc loco, excepto peccato. & sensus est, Debit assimilari per omnia, quæ ad naturam pertinent. Hebr. 4. legimus: *Tentatus per omnia pro similitudine, absq; peccato*. Et sensus est, Tentatus fuit Christus omnibus modis, id est, expertus est omnia mala, quæ solent homines perpeti, in corpore, in anima, in honore, in facultatibus, in amicis, & consanguineis: & tamen nulla harum tætarum eum ad peccatum vnquam adduxit.

IAM verò ad alterum Scripturæ testimonium, cuius tota vis posita est in illa voce Græca, *πληρόμενος*. Respondet PRIMO, illud *πληρόμενος*, aliquando significare redundans, quod est idẽ quod *πλήρης*, & hanc significationem sequutus est noster interpres, qui vertit, *plenus*.

SECUNDO dico, si legamus passivè, implebatur, sensum hunc esse, quòd sapientia tam increata, quam creata, quæ in ipso erat, replebantur indies magis organa corporea, & movebantur, atque aptabantur ad opera excellentiora faciendã. Quem sensum indicat ATHANASIVS ser. 4. contra Arianos. & quadrat hic sensus valde contextui. Puer enim creatus corpore, & roborabatur spiritu, non extrinsecus adveniente, sed qui in ipso erat, ut opera perfectiora faceret, & pariter implebatur sapientia non aliunde adscita, sed ea, quæ in ipso erat, diffundente se, & possidente omnia membra, & omnes sensus. Vnde sequitur: *Et gratia Dei erat in illo*; non ait, *Acquisivit gratiam*, sed gratia erat in illo, cum fovens & con-

gens. Sicut ergo in ipsa conceptione, Spiritus & sapientia repleuit illud corpusculum, tanquam paruum templum suū, ita postea crescente illo templo, quodammodo se extendebat spiritus, & totum replebat.

TERTIO, idem etiam dici posset, quòd replebatur sapientia acquisita per experimentum proprium; tamen enim nihil ignoraret theoreticè, cum haberet infusam scientiam omnium rerum; tamen practicè ignorabat illa omnia, quæ non fuerat expertus. Quomodo Paulus dicit, eum didicisse obedientiam per ea, quæ passus est, Heb. 5. Et hæc videtur expositio B. AMBROSII libro de incarnationis Domin. Sacramento, cap. 7. vbi dicit, Christum habuisse naturam humanam initio perfectam, & tamen sensu humano profecisse.

RESTAT TERTIUM Scripturæ testimonium ex cap. 2. Luca: *Iesus autem proficiebat sapientia, et aetate, & gratia.* Sed est certa & communis expositio eorum Patrum, quos supra citauimus, Gregorij Nazianzeni, Cyrilli, Damasceni, Theophylacti, Bedæ, Anselmi, Bernardi, & aliorum, quòd Christus profecerit sapientia & gratia, opinione hominum, quibus indies magis aperiebat sapientiam suam. Quomodo Sol, quòd magis ascendit versus medium cælum, tantò magis dicitur proficere in lumine & calore, non quòd in se fiat lucidior, & calidior, sed quia magis apparet eius virtus.

Addit DAMASCENVS loco notato, quòd sicut Episcopus dicitur proficere in Ecclesia sua suis concionibus, quando populus proficit, & Doctor in schola dicitur proficere, quando doctos reddit auditores; ita etiam Christus dici potest profecisse, quia fecit alios proficere.

Sed instat CALVINVS, nam Lucas dicit, Christum profecisse apud Deum & homines; at non profecit in opinione Dei, nec fecit proficere Deum. RESPONDEO, illud, *Apud Deum & homines*, debere coniungi cum profectu in gratia, nõ cum profectu in sapientia vel aetate. Non enim solemus dicere, aliquem profecisse sapientia, vel aetate apud Deum & homines. Nam sunt absolutæ res, sapientia & aetas, nec ab aliopendent. At rectissimè dicimus, aliquem proficere in gratia apud alios, quibus indies fit gratior.

Christus igitur dicitur gratia apud Deum & homines profecisse, quia quotidie magis diligebatur ab hominibus,

bus,

bus, & recipiebat signa benevolentiae Dei; siue, quod est idem, crescebat quotidie in externis signis benevolentiae Dei & hominum, sicut de Samuele dicitur 1. Regum 2. *Puer autem proficiebat, & crescebat, & placebat tam Deo, quam hominibus.*

Præterea proficiebat apud homines sapientia, quarens, ut dictum est, multiplicando opera sapientiae, faciebat aliorum proficere, & ipse etiam quotidie sapientior apparebat. Præterea secundò, per opera plena sapientiae & gratiae, quae edebat, verè proficiebat sapientia & gratia apud Deum & homines, quia faciebat opera dignissima, & maximè mentoria tam iudicio Dei, quàm hominum.

Iam de QUARTO Scripturae testimonio variè sentiunt Patres. *Ambrosius* libro 5. de fide, cap. 8. & *Hieronymus* in cap. 24. Matth. suspicantur illud (*Neque Filius*) additum ab *Arianis*, eò quòd non habeatur in omnibus Graecis codicibus, tamen quia Marc. 13. in omnibus habetur, aliter respondendum est.

PRIMA sit expositio GREGORII lib. 4. epist. 42. ad Eulogium, ubi approbat Eulogij sententiam, quòd Christus dicatur nescire diem illum, non in persona sua, sed in persona Ecclesiae. Multa enim, quae dicuntur de Christo, intelliguntur de corpore, non de capite; contra hoc tamen potest obijci, quia tunc non debuisset Dominus dicere (*Neque Angeli, neque Filius*) nam cum Angeli continentur etiam in corpore Christi, quòd est Ecclesia; satis erat dicere, Filius non nouit. Et fortassè propterea Gregorius alias duas expositiones addidit, quia videlicet hæc prima non omnino satisfacere videbatur.

SECUNDA expositio eiusdem Gregorij ibidem, necesse est *Ambrosij* in caput 17. Lucae, *Nozianzeni* orat. 4. de Theologia, & *Cyrilli* lib. 9. thesauri, cap. 4. est, quòd Christus dicatur nescire eum diem, quia non sciebat ut homo. id est, humana scientia, sed diuina reuelatione, seu infusione. Sed non videtur planè id etiam satisfacere. Nam Apostoli cupiebant à Christo discere illum diem; ipse verò respondit, se nescire, ac propterea etiam non posse docere. at si sciebat diuina reuelatione, certè poterat docere.

TERTIA expositio est *Epiphaniij* in Ancorato, & *Cypriani* in solilo.

scilicet homil. de Trinit. tom. 3. & Bernardi lib. de duodecim gradibus humilitat. quòd dicatur nescire, quia nò sciebat practicè; quomodo Adam dicebatur ante peccatum nò scire bonum & malum. Pater autem dicatur scire, quia practicè scit, quandoquidem omne iudicium dedit Filio, & ipse quodammodo iam iudicavit. Sed neque hæc videtur admodum quadrare. nam Apostoli non cupiebant scire practicè, sed theoreticè. ac proinde ad rem non pertinebat, siue sciret Dominus practicè eam diem, siue non sciret.

Est igitur **POSTREMA** expositio eiusdem **S. GREGORII** loco notato, necnon **Ambrosij** lib. 5. de fide, cap. 8. **Hieronymi**, **Chrysoستي**, **Theophylacti** in cap. 24. Matthæi, **Basilij** lib. 4. in Eunomium, & **Augustini** lib. 1. de Genesi, contra Manichæos, cap. 22. & lib. 1. Trinit. cap. 12. quòd **Filius** dicatur nescire, quia non sciebat ad dicendum aliis, & quia eos nescientes faciebat. Quæ quidem explicatio est ad propositum huius loci. Vult enim Dominus reddere causam, cur non manifestet eum diem, & dicit causam esse, quia nò scit, id est, non didicit hoc à Patre, vt reuelaret aliis, sed vt sibi secretum hoc seruaret.

Præterea Scriptura passim ita loquitur, vt Genes. 22. *Nunc cognoui, quòd timeas Deum*, id est, nunc ostendi tibi, & aliis quantum me colas. Ioan. 15. *Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunq; audiui à Patre meo, nota feci vobis*. Et tamen non omnia simpliciter eis indicauerat. Nam cap. 16. ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Dixerat ergo illis, quæcunq; audiverat à Patre ad dicendum illis*. Ita igitur hoc loco dicit se non scire, nisi quæ sciebat, vt illis diceret.

Sed contra obiicit **CALVINVS**; nam cum Christus dicat; *Nemo scit neque Angeli, neque Filius, si illud (Neq; Filius) sic intelligatur, quòd Filius scit quidem, sed non ad dicendum, ergo etiam de Angelis dici poterit, illos quidem scire, sed non ad dicendum*. **PRAETEREA** posset obiici; nam cum dicimus, *Filius non scire ad dicendum, vel intelligendum est, non scire ad dicendum vlli, vel non scire ad dicendum*. Si primum, falsum est Filium nò scire ad dicendum, nam dixit Spiritui sancto. Si secundum, falsa est illa exceptio, nisi solus Pater: nam nec Pater sciebat ad dicendum Apostolis.

Respon-

Respondeo ad PRIMAM objectionem, ex verbis Domini habetur, nec Angelos, nec Filium scire ad dicendum. Vtrum autem alio modo sciant, hic non explicatur. Sed tamen scimus aliunde Christum scire, tum quia ipse est Iudex constitutus, tum etiam, *Quia in eo sunt omnes thesauri scientia & sapientia Dei.* Coloss. 2. De Angelis verò credimus, eos non scire vlllo modo, tum quia non est eis necessaria hæc cognitio, tum etiam, quia nusquam legimus Angelos omnia nosse.

Ad SECUNDAM dico, Filium non scire ad dicendum vli omnino, sed intelligo de Filio, vt homo est, quomodo non fecit scire Spiritum sanctum. Solus autem Pater dicitur scire, quia fecit scire Christum hominem, vt AVGVSTINVS dicit lib. I. de Genesi, contra Manichæos, cap. 22. quod autem convenit Patri, convenit etiam aliis personis, quæ sunt eiusdem naturæ. Itaque idem est ac si dixisset, Nemo scit nisi Deus.

Ad VLTIMAM Scripturam dico, Impiam esse blasphemiam, quòd Christus sine spiritu oraverit, aut correxit, vel reuocaverit orationem suam. Nam de eo scriptum est: *Qui peccatum non fecit.* 1. Petri 7. Et: *Qui peccatum non novit,* 2. Corinth. 5. Et Patres passim docent, Christum non solum non peccasse, sed nec peccare potuisse. Vide Achanasium orat. 2. contra Arianos, Cyrillū lib. 10. in Ioan. cap. 11. & Augustinum in Enchirid. cap. 36. & 40. & alios.

AT Scriptura ait, illū dixisse: *Pater, si possibile est, vel sciebat igitur vtrum esset possibile, vel non sciebat.* Si non sciebat, ergo aliquid ignorabat. Si sciebat esse possibile, quare dubitando loquitur? Si sciebat esse impossibile, quare petiit? PRÆTEREA cū dicit: *Transfer calicē hunc,* videtur repugnasse rectæ rationi, & voluntati Patris, nam ad hoc venisset ut pateretur. DENIQUE cū addit: *Non mea, sed tua voluntas fiat,* videtur apertè emendare quod prius petierat.

RESPONDEO, illud: *si possibile est,* significare, si placet tibi. Sciebat enim, Deo nihil esse impossibile, sed petiit hoc esse possibile secundum Dei beneplacitum, & pater hoc ex aliis Evangelistis. Nam quod ait Matth. 26. *si possibile est,* dicitur Marci 14. *Omnia tibi possible sunt.* Et Luc. 22. *Pater, si vis, transfer, &c.* Dicit autem, *si vis,* non quòd ignoret Patrem

nolle, sed ut ostendat affectum naturalem suæ voluntatis, ad fugiendam mortem, coniunctum cum omni subiectione ad paternam voluntatem. Est enim ac si diceret, Volo ut nō fiat quod volo, id est, volo voluntate deliberata, quæ respicit obiectum cum omnibus circumstantiis, ut non fiat id quod ego volo voluntate naturali, quæ refertur in obiectum secundum se tantum consideratum. Neque sunt contrariæ hæ voluntates, nam non sunt circa idem eodem modo consideratum. Et præterea vna est potius velleitas, quàm voluntas.

DICES, quare Christus orando voluit exprimere illam voluntatem naturalem, quam sciebat non implendam? RESPONDEO cum Chryostomo in hunc locum, ut ostenderet se esse verum hominem, & verè doluisse, ac passum, & mortuum esse. Si enim cum tam sæpe expresserit naturales affectus, adhuc plurimi fuerunt heretici negantes Christi veram carnem & passionem, quid fieret si nullum talem affectum ostendisset?

Præterea voluit hoc exprimere, ut doceret nos non ægrè ferre cum nō impetramus à Deo id quod petimus: Christus enim in hac oratione partim fuit auditus, partim non auditus. Auditus fuit in eo, quod absolutè petebat, iuxta illud Ioan. II. *Sciebam quia semper me audis*. Non fuit autem auditus in eo quod petiit ex naturali affectu, iuxta illud Psalm. 21. *Clamabo per diem, & non exaudies*.

CAPVT VI.

Proponitur questio secunda, qua est de descensu ad inferos.

 VABRITVR II. An & quomodo Christus ad inferos descenderit. Ac primùm omnes conveniunt, quòd Christus aliquo modo ad inferos descenderit. Nam & Scripturæ passim hoc docent, ut Actor. 2. *Non derelinques animam meam in inferno*. Et Ephes. 4. *Descendit ad inferiores partes terra*. Et præterea in Symbolo Apostolico legimus: *Descendit ad inferos*.